

VREG Consultation on Energy Communities

Intro en disclaimer

Tijdens het overleg van 8 januari werd het volledige consultatiedocument met de door de VREG geformuleerde vragen besproken met de ROLECS partners alsook samen met externe partners. Het doel van deze feedback is antwoord te bieden op de gestelde vragen, en waar relevant ook een bredere visie te geven vanuit de stakeholders. Dat eerste houdt dan voornamelijk verband met de vertaling (al dan niet letterlijk) van de EU richtlijnen en de verduideliking van begrippen en bepalingen waar gevraagd. Het 2de aspect betreft het meegeven van een bredere bezorgdheid waarbij de stakeholders op zoek zijn naar mogelijkheden om actief bij de dragen aan de energietransitie waarbij het concept van energiegemeenschappen een mogelijke invulling kan zijn.

De brede groep van stakeholders vertegenwoordigt uiteraard diverse groepen en belangen. Daarom is niet telkens een unaniem antwoord gegeven, maar werden afwijkende meningen toegelaten.

3.1.4 Gezamenlijk actieve afnemers

De vereiste dat alle afnemers die deel uitmaken van een groep gezamenlijk actieve afnemers in hetzelfde gebouw of appartementsgebouw gevestigd dienen te zijn, lijkt aanleiding te kunnen geven tot interpretatieproblemen. Zou de invoeging van definities van “gebouw” en “appartementsgebouw” in het Energiedecreet hieraan kunnen verhelpen? Of is het eerder aangewezen om voor de geografische afbakening van gezamenlijk actieve afnemers aan te knopen bij reeds bestaande concepten, zoals het begrip “eigen site” in art. 1.1.3, punt 30°/1 Energiedecreet en/of het kadastrale percelenplan²⁹?

Het is wenselijk om overeenstemming te vinden met andere regelgeving waar gelijkaardige geografische afbakening nodig zijn (vb: omgevingsvergunning). Toch is de afwezigheid van een eenduidige definitie van een gebouw een belangrijk obstakel. Definities van gebouw en appartementsgebouw moeten zeker in het Energiedecreet eenduidig bepaald worden om interpretatieproblemen te vermijden.

Er is een algemene consensus binnen ROLECS dat de term appartementsgebouw te beperkt is omdat ook shoppingscentra, bedrijvencentra, KMO-complexen, ... moeten meegenomen worden. Een aantal daarvan zijn vandaag reeds vrijgesteld van de verplichting om individuele meters te voorzien (o.a. studentenkamers), maar er is een duidelijke vraag om dat uit te breiden naar alle entiteiten onder één dak.

Het principe van VME

De optie om appartementsgebouwen (verplicht) via hun VME te laten coöpereren werd ook besproken en niet wenselijk geacht. Het is niet aan de wetgever om een samenwerkingsvorm te bepalen.

(argumenten voor / tegen meenemen?)

Er zijn een aantal **argumenten die in het voordeel van de optie met VME** of een gelijkaardige vorm pleiten.

De vraag stelt zich of kan verwezen worden naar een gebouw van eenzelfde eigenaar of geheel van mede-eigenaars? Een gebouw met een VME is dus een gebouw. Een complex van verschillende gebouwen, met een eigen VME, maar met gemeenschappelijke delen (bv. gemeenschappelijke ondergrondse parking, gemeenschappelijke infrastructuur voor de beide gebouwen) heeft ook een hoofd-VME waaronder de andere VME's ressorteren. Het complex, met een hoofd-VME, is dan ook een gebouw, want in de aan de twee gebouwen gemeenschappelijke delen kan een gemeenschappelijke verwarmingsinfrastructuur gebouwd worden (bv. WKK).

Wel moet een opt-out mogelijk zijn *en de regeling moet zo zijn dat niet-participanten niet gediscrimineerd worden* (voorwaarden te bepalen).

Daarnaast zijn er duidelijke **tegenargumenten**

- Bij een nieuw op te richten gebouw, kan de promotor perfect in de basisakte voorzien dat de VME zal optreden als coördinator voor de gezamenlijk optredende actieve gebruikers. Doch, bij een bestaand gebouw is dit minder evident. Bepalen dat een VME sowieso de spil wordt voor gezamenlijk optredende actieve gebruikers zou dus kunnen leiden tot een belemmering van het concept in bestaande gebouwen.
- Wat met bijvoorbeeld met KMO-gebouwen met meerdere huurders of gedeeltelijke eigenaars? Daar is niet altijd een VME opgericht.
- Wat met initiatieven binnen een appartementsgebouw waar niet iedereen meedoet? Moet dit dan via de VME gaan of kan dit ook via een andere vennootschapsvorm? Zouden in zulke gevallen de eigenaars niet gezamenlijk kunnen optreden? (aangezien verwezen wordt naar een geheel van mede-eigenaars). De Richtlijn heeft het namelijk over een "juridische entiteit". Een maatschap, zonder rechtspersoonlijkheid, is ook een juridische entiteit.
- Een VME vertegenwoordigt alle eigenaars, de 'gezamenlijke actieve afnemers' omvatten niet noodzakelijk alle eigenaars en vereisen dus een afwijkende bestuur samenstelling, Bovendien hebben ze een specifieke kosten-baten structuur, investeringstrategie, administratie,...

Geografisch afgebakende zone

RESCOOP stelt voor om te opteren voor een geografisch aaneensluitende zone (bv van app, een cluster van app , bedrijven, nieuwe woonwijken,..).

Toch lijkt dit vanuit het ROLECS consortium niet aangewezen omdat het afhangt van de lokale opbouw van het elektriciteitsnet zelf en als het over energie in het algemeen gaat kan het afhankelijk zijn van het lokale warmtenet. Daarnaast gaat het hier om de striktere keuze voor actieve afnemers wat mogelijks meer voordelen of mogelijkheden kan opleveren in vergelijking met concepten als gemeenschappen van hernieuwbare energie.

Er is ook duidelijke consensus dat er **niet gekoppeld kan worden aan kadastrale percelen** omdat dit een fiscale indeling is, met de mogelijkheid van meerdere kadastrale nummers per geprojecteerd ruimtelijk gronddeel.

De vraag wat een gebouw is, is niet evident te beantwoorden. Recapitulatie van wat eerder werd gesteld: "een complex van verschillende gebouwen, met een eigen VME, maar met gemeenschappelijke delen heeft ook een hoofd-VME waaronder de andere VME's ressorteren. Het complex, met een hoofd-VME, is dan ook een gebouw."

Het is belangrijk dat hierbij rekening gehouden wordt met de mogelijkheden en beperkingen die hieraan gelinkt zijn. Een clarificatie zal nodig zijn in verband met de eventuele mogelijkheden en beperkingen voor directe lijnen bij gezamenlijk optredende actieve afnemers.

3.2.1.4 Bijkomende voorwaarden voor hernieuwbare energiegemeenschap: focus op hernieuwbare energie en nabijheidsvereiste

Welke voor- en nadelen zouden er verbonden zijn aan een concretisering van het nabijheidsvereiste op basis van de gemeentegrenzen en/of een straal, zoals hierboven voorgesteld? Zijn nog andere parameters denkbaar/wenselijk om het nabijheidsvereiste te concretiseren? Dient er bij afbakening van het nabijheidsvereiste ook rekening te worden gehouden met de netgebieden van de distributienetbeheerders?

Over de definitie van het concept ‘nabijheid’ wordt het volgende belangrijk geacht:

- Subsidiariteitsprincipe toepassen
- Nabijheid kan heel Vlaanderen beslaan, maar dat hoeft niet
- Indien er voor een beperkende definitie van nabijheid gekozen worden, moet die gelinkt zijn aan een meerwaarde, hetzij sociaal, economisch of ecologisch

Een ruimere interpretatie van ‘nabijheid’ kan toelaten om een betere combinatie van technologieën op te nemen in één hernieuwbare energiegemeenschap – een gewenste combinatie van technologieën moet door de doelstellingen worden bepaald.

Er was een algemene consensus om de **nabijheidsvereiste ruim genoeg** te stellen en mogelijk zelfs gelijk te stellen aan Vlaanderen als geheel. Er werd hier zeer duidelijk de analyse gemaakt dat er geen directe relatie is tussen geografische grenzen en technische (& andere) opportuniteiten voor energiegemeenschappen. Mogelijk kan het concept nabijheid gelinkt worden aan mogelijke voordelen die worden gerealiseerd, hoewel een remuneratie voor geleverde waarde op zichzelf ook gelinkt kan worden aan de lokaliteit en nabijheid dan ondergeschikt wordt.

De consultatietekst stelt de vraag, maar de voorgestelde decreettekst gaat wel al uit van de gemeentegerelateerde nabijheid. ROLECS suggereert om de voorgestelde decreettekst in het algemeen achterwege te laten.

Enkele interessante bedenkingen:

- Kan een afnemer al dan niet lid zijn van verschillende herbieuwbare-energiegemeenschappen.
- Indien de voordelen van de (H)EG enkel betrekking kunnen hebben op het aspect commodity, kunnen geen technische aspecten worden ingeroepen om nabijheid te begrenzen. Indien ook impact op de nettarieven zou bestaan, kan gekeken worden naar net-gerelateerde aspecten.

Fluvius merkt op dat door het verwijderen van nabijheid tot “heel Vlaanderen” een verschil tussen de hernieuwbare-energiegemeenschappen en de energiegemeenschappen van burgers vervalft.

3.2.1.4 Bijkomende voorwaarden voor hernieuwbare energiegemeenschap: focus op hernieuwbare energie en nabijheidsvereiste

Welke voor- en nadelen zou de openstelling van (hernieuwbare) energiegemeenschappen voor grensoverschrijdende deelname met zich mee kunnen brengen?

Het advies luidt hier om de regeling voor grensoverschrijdende deelname niet te complex te maken, maar eerder te werken met een definitie voor een *modus vivendi* voor specifieke gevallen.

Gewestgrenzen

Er is nood aan een samenwerkingsakkoord tussen de gewesten om grensoverschrijdende samenwerking binnen EC mogelijk te maken.

Internationale grenzen

Lidmaatschap is niet noodzakelijk geografisch beperkt. Het werkingsgebied (dienstverlening) wordt wel geografisch beperkt. Grensoverschrijdende handel in energie kan vandaag al, er bestaan dus marktmechanismen die ook door een (H)EG kunnen worden gebruikt. Indien deze niet werkbaar zouden zijn voor een (H)EG, moeten er andere afspraken worden gemaakt voor de internationale handel in elektriciteit (allocatie capaciteit interconnectoren, impact om evenwichtsverantwoordelijkheid aan beide kanten van de grens, ...).

3.2.1.5 Samenwerkingsverbanden die niet aan de begripsomschrijving van (hernieuwbare) energiegemeenschap voldoen

Zijn er redenen om, bij de omzetting van de richtlijnbevestigingen m.b.t. (hernieuwbare) energiegemeenschappen, aan samenwerkingsverbanden die niet voldoen aan alle criteria die de EU-richtlijnen stellen aan (hernieuwbare) energiegemeenschappen, toch bepaalde gelijkaardige rechten toe te kennen? Aan welk type samenwerkingsverbanden en aan welke precieze rechten kan daarbij worden gedacht?

Hierover werd geen akkoord bereikt tijdens het overlegmoment, doch het merendeel van de ROLECS participanten ziet geen reden om participatie van grotere ondernemingen uit te sluiten voor elke vorm van een energiegemeenschap.

Er waren aldus 2 visies:

Visie 1:

“Om zoveel mogelijk opportuniteiten te creëren voor het verhogen van de opwekking en het gebruik van hernieuwbare energie, is het belangrijk om een derde categorie energiegemeenschap te definiëren. In deze categorie worden geen beperkingen opgelegd aan het type organisatie dat als volwaardige partner in de energiegemeenschap kan toetreden. Om te vermijden dat een Grote Onderneming (GO) te dominant zou zijn zullen gepaste governance-regels binnen de gemeenschap dit voorkomen.

De GO is wel geen actieve speler in de energiemarkt. De energie leveranciers kunnen wel een positieve rol spelen in het beheer omdat zij de juiste kennis en competenties hebben in het uitbaten van een verzameling van energiegebruikers.

Een voorbeeld van zulke energiegemeenschap is een industriepark van middelgrote ondernemingen, in de nabijheid van gemeenschapsvoorzieningen, die samen plannen hoe maximaal hernieuwbaar in de complementaire energienoden kan voorzien worden.” Hier werd duidelijk gesteld dat dergelijke samenwerkingen niet geregeld dienen te worden via het concept van gezamenlijk optredende actieve eindgebruikers.

Visie 2:

Visie 2 stelt dat zo'n derde mogelijke vorm het level playing field van de momenteel gedefinieerde vormen energiegemeenschappen ondermijnt en dus niet wenselijk is. De definities voor RECs en CECs zijn bedoeld om burgers, eventueel in samenwerking met KMO's en Gemeenten, op de energiemarkt te laten optreden. Bedrijven kunnen op een site (zie 3.1.4 hierboven) optreden als “gezamenlijk actieve afnemers”, zonder dat ze vereist zijn om er burgers bij te betrekken. Deze visie werd uitgesproken door RESCOOP, met zeer beperkte bijval.

Beide visies zijn het er wel over eens dat ondernemingen die betrokken zijn bij grootschalige commerciële activiteiten en voor wie de energiesector de belangrijkste economische activiteit vormen, geen dominant zeggenschap mogen hebben. Dat sluit echter niet elke mogelijke rol uit, participatie en zelfs een meer sturende rol, hoeft niet noodzakelijk vooraf uitgesloten te zijn.

3.2.2.2.1 Beheer van het (gesloten) elektriciteitsdistributienet van de hernieuwbare energiegemeenschap

Zijn er naast de hierboven geïdentificeerde voor- en nadelen nog andere redenen denkbaar die pleiten voor het wel/niet voorzien van de mogelijkheid dat (hernieuwbare) energiegemeenschappen het net binnen de gemeenschap zelf beheren?

Hierover luidt het advies vanuit de stakeholders, met uitzondering van Fluvius, om wel te voorzien in de mogelijkheid om (hernieuwbare) energiegemeenschappen het net binnen de gemeenschap zelf te laten beheren. Het voorzien van de mogelijkheid impliceert niet noodzakelijk het uitoefenen ervan. Het is ook duidelijk dat het exploiteren van een net niet de hoofdfunctie van een EG is.

Er werd gesteld dat er mogelijk cases zijn waar een private exploitatie wel relevant kan zijn, terwijl het gelijktijd tegemoed komt aan het solidariseringsprincipe en de nodige bescherming van eindconsumenten. Immers: indien een (hernieuwbare) energiegemeenschap hier een business case in ziet en het risico op zich wil nemen, zou die niet door de regelgeving geblokkeerd mogen worden. Bovendien creëert deze mogelijkheid extra opties en dus extra opportuniteiten voor het verhogen van de opwekking en het gebruik van hernieuwbare energie. Er wordt wel duidelijk gemaakt dat de kans dat een private exploitatie kostenefficiënt is, eerder klein is en in de specifieke situaties waar dit wel het geval is kan dit leiden tot het ondergraven van het solidariseringsprincipe dat vandaag wordt toegepast.

Belangrijke bedenkingen:

- Het uitbaten van een privaat net zal meer dan waarschijnlijk niet goedkoper kunnen dan de uitbating door de netbeheerder
- De overname van een deel van een publiek net vraagt een correcte inschatting van de waarde ervan
- Het kan op geen enkele manier de bedoeling zijn modellen te maken waarbij maatschappelijke bijdragen op energie worden vermeden
- Nood aan het ontwerp van tarieven.
- Nood om parallelle netten te vermijden
- Kunnen samenwerkingsverbanden worden uitgewerkt tussen de openbare netbeheerder en ECs?
- Kunnen hybride vormen waarbij de lokale gemeenschap een deel van de taken overneemt en de rest door de DNB worden uitgevoerd?
- Het aspect lokaliteit is hier wel belangrijk. Immers: indien de HEG het net beheert, dan is dit voor alle afnamepunten binnen het afgebakend gebied en niet enkel voor de leden/actieve afnemers. Dit maakt alles nog complexer.
- De VREG verwijst naar de keuzes die men zou gemaakt hebben (zowel door de gemeenten-aandeelhouders als door de distributienetbeheerders) om te gaan naar een centralisatie van het distributienetbeheer. De vraag is of deze "hierboven geïdentificeerde voor- en nadelen" juridisch effectief correct zijn. Overigens verzet er zich niets tegen dat er binnen een werkingsgebied van een distributienetbeheerder toegelaten **privédistributienetten** (wat volgens de Europese regelgeving en rechtspraak ook "distributienetten" zijn) en **gesloten distributienetten** bestaan. Er zou kunnen gepleit worden voor een "distributienet-light" (cf. gesloten distributienetten) dat van toepassing kan zijn op privédistributienetten en op distributienetten van EC.

Voor verschillende partijen hoeft netbeheer niet de focus te zijn van EG's. Fluvius ziet meer mogelijkheden tot synergie wanneer de netbeheerder het beheer van het net blijft opnemen alsook voldoende flexibiliteit om de opt-out vereisten op een realistische manier in te vullen. Het is ook in die zin dat de piloten binnen Rolecs werden opgezet.

3.2.3.2 Meldingsplicht

Is het voldoende om enkel een meldingsplicht te voorzien voor (hernieuwbare) energiegemeenschappen, of lijkt het aangewezen om (hernieuwbare) energiegemeenschappen (ook) te onderwerpen aan een erkenning/label? Hoe zou deze controle er dan uit kunnen zien?

Er is duidelijk nood aan een melding of verificatie. De algemene consensus is om die procedure zo licht mogelijk te maken. RESCOOP wijkt daarvan af met een voorstel voor een controlecomité onder de bevoegdheid van de VEA / VREG met vertegenwoordiging van organisaties uit middenveld die burgers vertegenwoordigen (VVSG, gezinsbond, samenlevingsopbouw, vakbonden, milieuorganisaties, unizo, REScoopVL, ...)

Algemeen wordt verder gesteld dat een soort controle wel nodig is, maar dat die eenvoudig kan. Daarnaast moet de decreetgever vermijden dat anderen (bv. DNB) via hun eigen regelgeving (toegangs- of aansluitingscontracten) zulke strenge voorwaarden zou opleggen dat die in feite neerkomen op een toelatingsprocedure en -vereisten (bv. bankgarantie of andere zekerheden die een EC zou moeten stellen).

Registratie bij Fluvius om in het kader van marktwerking de nodige acties te kunnen doen, is zeker noodzakelijk maar staat hier los van.

3.3.4 Algemene modaliteiten m.b.t. zelfverbruik

Gezien dit het best aansluit bij de beschikte Richtlijn HEB, voorziet ons omzettingsvoorstel enkel in de hierboven beschreven regeling voor zelfverbruik van 100% hernieuwbare energie, en dit per onbalansverrekeningsperiode. Daarnaast is het technisch echter ook mogelijk om zelfopgewekte hernieuwbare energie op te slaan – eventueel in combinatie met niet-hernieuwbare (“grijze”) energie – en later te verbruiken. Moet daarvoor ook een regeling worden voorzien, geënt op de regeling voor zelfverbruik van 100% hernieuwbare energie, en zo ja: onder welke (bijkomende) voorwaarden?

Algemeen is er consensus over de irrelevantie en de quasi onmogelijkheid tot verificatie van het al dan niet 100% groen zijn van energie uit stationaire en zeker uit mobiele batterijen. Daarnaast is het voor een batterij of andere energie-opslagfaciliteit vaak onmogelijk om na te gaan hoeveel van de opgeslagen energie hernieuwbaar is. Het heeft aldus niet veel zin om een regelgeving voor enkel 100% hernieuwbare energie te definiëren.

Daarenboven is het vanuit systeemniveau ook positief als grijze energie gebruikt wordt om de vermogenpiek te vermijden.

RESCOOP stelt dat opslag moet bekeken worden als een systeemdienst die de integratie van meer HE in het net mogelijk maakt. Het moet groene energie zijn, gedekt door garanties van oorsprong.

3.5 Nadere regels voor actieve afnemer, gezamenlijk actieve afnemers, energiegemeenschap en hernieuwbare energiegemeenschap in de technische reglementen

Welke voor- en nadelen lijken er (op het eerste gezicht) aan de hierboven geïdentificeerde pistes verbonden te zijn? Welke piste lijkt het meest/minst werkbaar? Ziet u nog andere pistes die hier niet vermeld worden?

Zowel individuele als collectieve allocaties moeten mogelijk zijn, eventueel (maar niet als enige optie) te verwerken door de DNB. Belangrijk is dat de verdeling op een transparante manier zal gebeuren.

Andere opmerkingen/vragen (pg 5)

Delen en verkopen van energie komt met leveranciersverantwoordelijkheid.

In geval van de "derde weg" (door participatie van grote bedrijven in een EC met huishoudelijke afnemers mogelijk te maken), dan gelden er mogelijks andere regels voor de levering / het delen dan wanneer het gaat over een coöperatie van burgers alleen.

Daarbij stelt zich ook de vraag wie wiens contractant is: speelt de juridische entiteit EC een centrale rol (verkoop een EC en verkoop door EC) of gaat het over peer-to-peer. Quid platformen à la Uber en AirBNB?

Balanceringsverantwoordelijkheid

Als je meer dan één supplier hebt, wordt balanceren moeilijker om te outsourcen. Dus moet je op één of andere manier nominatie/allocatie proces bij LEC leggen. De detaillering is afhankelijk van hoe de marktprocessen rond allocatie, ... zullen verlopen (collectief voor LEC met virtuele EAN of individueel voor alle deelnemers). Bij collectieve allocatie ligt de evenwichtsverantwoordelijkheid vanzelf bij één partij. Bij individuele allocatie blijven meerdere leveranciers mogelijk, bvb. voor de restenergie na verdeling van de lokale productie.

Er wordt aangegeven dat balancing kan worden gedelegeerd. Dit lijkt de standaardoplossing te worden, aangezien om evenwichtsverantwoordelijke te worden toch enkele obstakels overwonnen moeten worden (contract met Elia, bankgarantie van EUR 93.000, ...)

Is het een recht deel uit te maken van een EG? Welke vrijheid heeft een EG om bepaalde leden al dan niet te weigeren?

Dit hangt samen met de noodzaak om te herbekijken in welke mate de regels inzake de consumentenbescherming (federale bevoegdheid, maar ook terug te vinden in het Energiedecreet) volledig over te nemen zijn voor EC. Uiteraard moeten de krijtlijnen van de richtlijnen gevolgd worden, maar misschien zijn niet alle verplichtingen noodzakelijk binnen een EC.

Tariefgerelateerde bemerkingen

Door enkele partijen wordt de vraag gesteld of het niet de decreetgever is die, anders dan wat de VREG doet, duidelijk moet aangegeven, binnen haar bevoegdheden, hoe de **tarifaire benadering van EC** zou kunnen gebeuren (cf. Waals decreet). In de Richtlijn 2019/944 komt het niet langer exclusief aan de regulator toe om zich uit te spreken over de tarieven (zie artikel 59,1, a) EMD: "vaststellen of (!) goedkeuren, volgens transparante criteria, van transmissie- of distributietarieven of (!) de berekeningsmethodes hiervoor of (!) beide"

Incentieven om te participeren in een REC of CEC zijn beperkt: winst op enkel het deel commodities is niet voldoende. Het verschil tussen verkopen en delen wordt dan erg klein.

Community 'for profit'

De **rechtsvorm** van een community 'for profit' toestaan

Doel: maximaliseer het potentieel door hindernissen te verminderen

- Rechtsvorm zo licht mogelijk
- Administratie zo licht mogelijk
- Wat is winst?
 - Kosten verlagen?
 - Winst is niet het hoofddoel
 - Decarbonizing, sociaal welzijn, gemeenschapsvorming hebben ook een waarde
- Als er alleen op commodity prijs gewerkt wordt zijn er onvoldoende incentives, dus geen business model. Het is wel belangrijk op te letten voor het vermijden van gesocialiseerde bijdragen vervat in het tarief.

Asset optimalisatie

- Kan een HEG een middenspanningsaansluiting hebben en vervolgens via een gesloten net energie leveren aan zijn leden?
- Kan een (H)EG aanwezig PV in de wijk aggregeren tot een installatie van bijvoorbeeld 200kWp en hiervoor groenstroomcertificaten krijgen? (Lijkt eerder vraag voor VEA)
- Kan de (H)EG van een nieuwbouwwijk via de verkoopakte een verplichting opleggen om de jaarlijkse leasekost van het energiesysteem te factureren aan de bewoners (eigenaar of huurder)? Dit om de participatiegraad te verhogen. Wat zou de incentive voor de ontwikkelaar van de wijk zijn om dit te doen?